Programmabegroting 2024

Recreatieschap Twente

Voorwoord

Het Recreatieschap Twente presenteert u met trots de programmabegroting van 2024. Eigenlijk zouden wij het woord trots met vette letters moeten gaan schrijven. Als gemeenschappelijke regeling bestaan wij immers pas sinds 1 januari 2022 en wij kunnen u een begroting presenteren die in balans en dus gezond is. Het is dan ook niet alleen het resultaat van goed boekhouden, maar echt ook het resultaat van medewerkers die zich verantwoordelijk voelen voor hun werk, de organisatie en dat vele moois wat wij de Tukker kunnen aanbieden.

Deze begroting geeft een overzicht van onze plannen en prioriteiten voor het bevorderen van de recreatie-ervaringen en het waarborgen van de duurzaamheid van recreatie in Twente. We zijn vastberaden om onze doelstellingen te realiseren door samen te werken met onze partners en de 14 Twentse gemeenten.

Met deze begroting onder de arm werken we samen aan een schitterende toekomst voor de recreatie in Twente en leveren we een wezenlijke bijdrage aan het 'Bruto Twents geluk'!

Bart-Jan Harmsen, Interim-directeur Recreatieschap Twente

Inhoudsopgave

1. Financiële Samenvatting 4

2. Inleiding en leeswijzer 5

3. Beleidsbegroting 6
3.1 Programma Recreatieve Voorzieningen 6
3.2 Programma Vrije tijdseconomie 10
3.3 Totaal overzicht baten en lasten Recreatieschap Twente 11
3.4 Beleidsindicatoren BBV 11
3.5 Overzicht van de kosten van overhead 11
3.6 Overzicht algemene dekkingsmiddelen 11

4. Specificatie baten en lasten 12

5. Paragrafen 14
5.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 14
5.2 Onderhoud kapitaalgoederen 19
5.3 Bedrijfsvoering 21

6. Financiële begroting 25
6.1 Overzicht van baten en lasten 25
6.2 Toelichting op het overzicht van baten en lasten 27
6.2.1 Overzicht van baten en lasten per taakveld 28
6.2.2 Overzicht van geraamde incidentele baten en lasten 28
6.3 Uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting 29
6.3.1 Geprognosticeerde balans 29
6.3.2 Berekening EMU-saldo 30
6.3.2 Verloopoverzicht voorzieningen 31
6.3.4 Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen 31
6.3.5 Investeringen 31

Bijlagen 32

Gemeentelijke bijdrage 2024 per taakveld 32

Lijst van figuren en tabellen

Figuur 1 Specificatie herkomst van de baten 12
Figuur 2 Specificatie besteding lasten 13

Tabel 1 Overzicht van baten en lasten en gemeentelijke bijdrage 2023 inclusief taakvelden 4
Tabel 2 Beleidsindicatoren 11
Tabel 3 Overzicht algemene dekkingsmiddelen 11
Tabel 4 Overzicht beschikbare weerstandscapaciteit 15
Tabel 5 Samenvattend overzicht geïnventariseerde risico's. 16
Tabel 6 Ratio weerstandsvermogen 17
Tabel 7 Renterisiconorm 23
Tabel 8 Overzicht van baten en lasten 25
Tabel 9 Verloopoverzicht voorzieningen 31
Tabel 10 Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen 31
Tabel 11 Herinvesteringen 31

1. Financiële Samenvatting

Overzicht van baten en lasten 2024 en gemeentelijke bijdrage
Het overzicht van baten en lasten, de financiële uitgangs- en aandachtspunten bij de begroting 2024 en de meerjarenraming 2025-2027 vormen samen het deel van de financiële programmabegroting. Onderstaand een samenvatting van het overzicht van baten en lasten inclusief taakvelden voor het jaar 2024.

Programma (bedragen in €)	Code	Taakveld	Lasten	Baten	Gem. bijdrage
Recreatieschap Twente	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.597.038	1.239.246	2.357.792
	3.1	Economische ontwikkeling	734.442	-	734.442
	0.5	Treasury	-	-	-
	0.4	Overhead	842.442	-	842.442
Totaal			**5.173.922**	**1.239.246**	**3.934.676**
Totaal saldo van baten en lasten			**5.173.922**	**1.239.246**	**3.934.676**
			-	-	-
Algemene dekkingsmiddelen (gemeentelijke bijdrage)			**5.173.922**	**1.239.246**	**3.934.676**
Resultaat			**-**	**-**	**-**

Tabel 1 Overzicht van baten en lasten en gemeentelijke bijdrage 2024 inclusief taakvelden

Verklaring stijging bijdrage Recreatieschap Twente 2024 ten opzichte van 2023

Gemeentelijke bijdrage programmabegroting 2023 voor wijziging		**€ 2.982.695**
Begrotingswijzigingen		€ -
Totale gemeentelijke bijdrage programmabegroting 2023 na wijziging		**€ 2.982.695**
Gemeentelijke bijdrage programmabegroting 2024		**€ 3.934.676**
Per saldo een stijging van de bijdrage 2024 t.o.v. 2023	**€ 951.981**	
Specificatie stijging gemeentelijke bijdrage	**Stijging**	**Daling**
Loon en salarissen:	**€ 69.130**	
CAO 2022//2023	€ 34.265-	
Looncompensatie 2023 (10,0%)	€ 103.395	
Prijscompensatie (12,7%)	**€ 295.815**	
Stijging vanwege accountantskosten, lidmaatschappen	**€ 29.500**	
Stijging visie routenetwerken	**€ 452.000**	
Stijging rentelast lening	**€ 96.093**	
Stijging inzet SamenTwente	**€ 9.443**	
Omslagrente		**€ -**
Verklaring totale stijging gemeentelijke bijdrage 2024	**€ 951.981**	

2. Inleiding en leeswijzer

De programmabegroting
De programmabegroting omvat het geheel van taken en activiteiten van Recreatieschap Twente. Ze heeft een kader stellende functie: ze wijst gelden toe aan programma's en autoriseert de besteding van die gelden. Op deze wijze ondersteunt ze het bestuur bij de uitvoering van zijn controlerende en kader stellende taak en het budgetrecht.

Zowel de begroting als de jaarstukken zijn in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) in de vier onderstaande onderdelen verdeeld:

Begroting		Jaarstukken	
Beleidsbegroting	1. Programmaplan	Jaarverslag	1. Programmaverantwoording
	2. Paragrafen		2. Paragrafen
Financiele begroting	3. Overzicht van baten en lasten en de toelichting		3. Programamrekening
	4. Uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting		4. Balans

Leeswijzer
Deze leeswijzer maakt u wegwijs in de programmabegroting.

In de inleidende hoofdstukken 1 en 2 staat de samenvatting aangevuld met de inhoud en achtergronden van de programmabegroting. Vanaf hoofdstuk 3 treft u de beleidsbegroting aan. Vanaf hoofdstuk 4 wordt inzicht gegeven in de financiële begroting.

Beleidsbegroting
De beleidsbegroting omvat programma's, samenhangende sub programma's en paragrafen. In de programma's en sub programma's wordt ingegaan op de maatschappelijke effecten en de manier waarop Recreatieschap Twente die effecten wil realiseren. Dit gebeurt aan de hand van de, door BBV verplichte, drie W-vragen:
1. Wat willen we bereiken?
2. Waarmee/hoe gaan we dit doen?
3. Wat gaat het kosten (overzicht baten en lasten)?

De eerste vraag betreft het beoogde maatschappelijke effect, dat kan worden vertaald in één of meerdere algemene beleidsdoelstellingen. Dit wordt uitgewerkt in een programma. De tweede vraag gaat in op activiteiten in termen van de 'output-/outcome gegevens' die nodig zijn voor het bereiken van het beoogde maatschappelijke effect. Dit wordt beschreven in de sub programma's die bij het betreffende programma horen, of in het programma zelf als geen sub programma's aanwezig zijn. De derde vraag heeft betrekking op de baten en lasten die aan het programma, respectievelijk het sub programma, worden toegewezen om de gewenste effecten te bereiken.

De paragrafen van de programmabegroting geven een dwarsdoorsnede van de financiële aspecten, vanuit een bepaald perspectief. Het gaat daarbij om onderwerpen die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie van Recreatieschap Twente. Dit betreft weerstandsvermogen en risicobeheersing, onderhoud kapitaalgoederen, bedrijfsvoering, verbonden partijen, financiering en rechtmatigheid.

Financiële begroting
Door vaststelling van deze begroting wordt het bestuur geautoriseerd, tot het doen van uitgaven voor realisatie van de programma's.

3. Beleidsbegroting

3.1 Programma Recreatieve Voorzieningen

Verantwoordelijkheid van en besluitvorming in	**Bestuur Recreatieschap Twente**
Programmamanager	**L. J. Harmsen**

Inleiding

De vrijetijdseconomie is belangrijk voor Twente, omdat het een significante bijdrage levert aan de lokale economie door middel van toeristische bestedingen, arbeidsplekken en inkomsten. Het ondersteunt ook het behoud en verbetering van de natuur en de recreatieve voorzieningen in de regio. Gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Twente is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de recreatiegebieden en -voorzieningen in Twente en daarmee bevordert Recreatieschap Twente recreatie en toerisme in de regio. Als recreatieschap Twente zetten wij ons dan ook in om een wezenlijke bijdrage te leveren aan het 'Bruto Twents geluk'.

Dit is wat wij doen:

1. Exploitatie en (natuur)beheer van de recreatieparken Het Hulsbeek, Het Rutbeek en Het Lageveld.
2. Onderhoud van 405 km recreatieve Twentse fietspaden.
3. Ontwikkeling, beheer en onderhoud van ca. 11.000 km routenetwerken met 153 ontvangstlocaties en informatielocaties
   - Fietsnetwerk (2.500 km)
   - Wandelnetwerk (5.500 km)
   - Mountainbikenetwerk (1.000 km)
   - Paardrijnetwerk (1.500 km)
   - Autonetwerk (500 km)
4. Subsidieverlening aan Twente Marketing met bijbehorende beleidstaken op het gebied van Vrijetijdseconomie in Twente (namens de Twenteboard).

Dit zijn de trends en ontwikkelingen in de recreatieve sector:

1. **Duurzaamheid:** er wordt steeds meer aandacht besteed aan het beschermen van de natuur en het verminderen van de impact op het milieu tijdens recreatieve activiteiten.
2. **Outdoor-activiteiten:** de populariteit van buitenrecreatie neemt toe, waaronder wandelen, fietsen, kamperen en watersport.
3. **Gezondheid en welzijn:** recreatie wordt steeds meer gezien als een middel om de gezondheid en het welzijn te bevorderen.
4. **Oproep om meer lokaal te reizen:** er is een groeiende vraag naar ervaringen dicht bij huis en het ondersteunen van lokale gemeenschappen.
5. **Geëvolueerde vakantie-ervaringen:** mensen zoeken naar unieke en authentieke vakantie-ervaringen en vermijden massatoerisme.
6. **Toerisme op maat:** er is een stijgende vraag naar op maat gemaakte en gepersonaliseerde recreatie- en toerisme-ervaringen.

Speerpunten

Dit zijn onze speerpunten voor het begrotingsjaar 2024:

- Het implementeren van de vastgestelde visie Routenetwerken Twente, met tot doel het doorvoeren van toekomstbestendige routenetwerken;
- Het vaststellen en implementeren van de visies voor de drie Twentse recreatieparken, waarbij we komen tot:
  - Een strategische planning om vast te stellen welke investeringen nodig zijn om de visies te realiseren;
  - Het opstellen van indicatoren op om de voortgang en impact van de investeringen te meten en te evalueren. Hiermee kunnen we bepalen of de investeringen op koers liggen ten opzichte van de visies;
  - Een continue verbetering van de recreatieparken, met als doel om de investeringen af te stemmen op veranderende omstandigheden en de realisatie van de visies te waarborgen.

- Het vergroten van online en offline zichtbaarheid;
- Doorontwikkeling van de interne organisatie om te komen tot een toekomstbestendige, duurzame en efficiëntie organisatie waar medewerkers prettig, veilig en met een trots gevoel kunnen werken;
- Inspelen op de wens van gemeenten om te komen tot areaaluitbreiding en een bestendig en duurzaam beheer van de recreatieve fietspaden.

- en parkeren.

Kaderstellende beleidsnota's

Beleidsnota	Vastgesteld door	Datum vaststelling
Visie Routenetwerken Twente	Bestuur Recreatieschap Twente	7 december 2022
KplusV: onderzoek inzake de toekomst van de recreatieparken Hulsbeek, Rutbeek en Lageveld. Parken worden door Regio Twente geëxploiteerd (d.w.z. geen overdracht naar de markt) met daarbij een scherpe financiële taakstelling.	Algemeen bestuur Regio Twente	12 november 2014
Adviezen visitatiecommissie Regioraad	Regioraad Regio Twente	3 juli 2013
Rendementsverbetering recreatieparken Regio Twente	Dagelijks bestuur Regio Twente	december 2011

Werkzaamheden

Wat willen we bereiken?

1. Laagdrempelige en aantrekkelijke recreatieparken aanbieden voor de onze eigen Tukkers en toeristen die Twente bezoeken. Drie prachtige recreatieparken waar de Twentse inwoner van geniet en trots op kan zijn. Van en voor de Tukker
2. Stimuleren van een veilig en zo intensief mogelijk gebruik van de recreatieve routenetwerken, te weten de wandel-, fiets-, auto-, paardrij- en MTB-netwerken, alsmede de ontvangstlocaties en recreatieve fietspaden

Hoe gaan we dit doen?

De Twentse recreatieparken

Recreatieschap Twente streeft naar een toekomstbestendig en breder gebruik van de Twentse parken. Er liggen kansen, door de parken voortdurend aantrekkelijker te maken voor het publiek en in te spelen op de trends en ontwikkelingen in de recreatieve en toeristische sector. Zo hebben de Twentse parken zijn meerwaarde tijdens en na de coronapandemie bewezen, doordat er een grote behoefte is ontstaan aan recreëren en ontspannen in ons eigen land. De Twentse parken zijn dan ook uitermate geschikt om voor deze trend in de samenleving ruimte te bieden. Als Recreatieschap Twente zien wij deze ontwikkeling als een kans om de maatschappelijke meerwaarde nog beter aan te tonen en daar de Tukker ook deelgenoot van te maken. Dat vraagt om een klantgerichte aanpak; onze klant zorgt immers voor draagvlak, inkomsten en zichtbaarheid. Door proactief te communiceren kunnen we laten zien wat wij als organisatie te bieden hebben en allemaal betekenen voor de Twentse inwoner, de Tukker.

Zo gaan we dat doen:

1. Werven van nieuwe ondernemers op Het Hulsbeek, Het Lageveld en Het Rutbeek die inspelen op de trends en ontwikkelen in de vrijetijdssector en een bijdrage leveren aan een kwalitatief hoogwaardig en uitgebalanceerd aanbod van horeca- en outdoor activiteiten;
2. Werven van kwalitatief goede evenementen, die samen met bestaande evenementen een evenwichtig evenementenprogramma op de parken bevorderen. Meerjarige afspraken dragen bij aan de groeikansen van een evenement;
3. Versterking samenwerking met scholen en verenigingen (vergroten maatschappelijk rendement);

4. Diverse projecten op de parken om deze aantrekkelijk te houden voor publiek, bv. sport- en speelvoorzieningen;
5. Onderhouds- en renovatiewerkzaamheden aan parken, routenetwerken en recreatieve fietspaden.
6. Uitvoering onderhoudswerkzaamheden door medewerkers met afstand tot de arbeidsmarkt;
7. Stimuleren van een intensiever gebruik van de parken door de verkoop van de Twentse Parken Vriendenpas;
8. Proactief communiceren in (sociale) media. Als organisatie gaan wij meer zenden in plaats van reageren op vragen van de pers.

Ook staan de volgende projecten in 2024 centraal:

- Het realiseren van een bungalowpark op Het Rutbeek: Dit meerjarenplan staat al vele jaren in de begroting, doch de planologische procedure zit in de afrondende fase. Eind 2022 heeft er in de gemeenteraad (stadsdeelcommissie Zuid) van Enschede een presentatie plaatsgevonden over het gelopen traject, het daadwerkelijke plan en de planning. De verwachting is dat deze bestemmingsplanprocedure van start gaat voor de zomer van 2023. Een daadwerkelijke realisatie zal uiteindelijk inkomsten genereren voor het Recreatieschap Twente en zal tevens zorgen voor meer traffic op het park;
- Het vaststellen en implementeren van de visies voor de drie Twentse recreatieparken: Deze door het bestuur gegeven opdracht, zal uiteindelijk een leidraad vormen voor het toetsen van bijvoorbeeld nieuwe initiatieven en toekomstige investeringen op de parken. Ook zullen de visies helpen bij het inspelen op bijvoorbeeld duurzaamheid en extreme weersomstandigheden zoals droogte (klimaatadaptatie).

Routenetwerken Twente

Routenetwerken Twente gaat een nieuwe fase in en daarbij hebben we een grote focus op het verder toekomstbestendig maken. Dit wordt integraal opgepakt en daarbij komt er een extra focus op de infrastructuur. Niet alleen de fietspaden en MTB-routes zullen hierin duurzaam onderhouden worden, maar ook andere voorzieningen en de wandelinfrastructuur worden hieraan toegevoegd.

Zo gaan we dat doen:

Instandhouding én doorontwikkeling van kwalitatief hoogwaardige routenetwerken met een optimale belevingswaarde en een positief effect op de vitaliteit van mensen en de vrijetijdseconomie. Dit vraagt om continue aandacht en een professionele aanpak van een professionele, slagvaardige organisatie. De rol die hierbij past is die van Routenetwerken Twente als een gemeentelijk Shared Service Center die verantwoordelijk is voor alles rondom de basisinfrastructuur en een verbindende, regisserende en stimulerende rol heeft. Routenetwerken Twente beweegt soepel mee – en neemt waar mogelijk het voortouw – in een continue veranderende omgeving en speelt zij in op ontwikkelingen in de omgeving, beleid, wet- en regelgeving, belangen van betrokken organisaties en behoeften van gebruikers. Door de lat continu hoog te leggen, blijft het rendement optimaal.

In 2023 zal er verder worden gewerkt aan een uitvoeringsagenda, welke per 2024 als leidraad voor de ambitie zal worden gebruikt c.q. worden doorgevoerd.

Indicatoren		Huidig niveau 2023	Ambitie niveau 2024
1.	Indicatoren recreatieparken nader te bepalen, in afwachting van visie.		
2.	Indicatoren van de routenetwerken worden in 2023 verwerkt in de uitvoeringsagenda.		

Overzicht van baten en lasten

Recreatieve Voorzieningen (bedragen in €)	Baten	Lasten	Saldo
Het Hulsbeek	523.139	700.982	177.843
Het Rutbeek	397.036	646.088	249.053
Het Lageveld	158.748	309.010	150.261
Fietspaden	22.500	520.888	498.388
Routenetwerken	80.363	1.159.353	1.078.990
Beleid en strategie	57.460	260.717	203.256
PIOFJACH-overhead	0	640.504	640.504
Ondersteuning en leiding	0	201.938	201.938
Totaal (gemeentelijke bijdrage)	**1.239.246**	**4.439.480**	**3.200.234**

Taakstelling
In het saldo van Recreatieve Voorzieningen is een nog resterende taakstelling verwerkt van afgerond € 57.000. In 2021 is de begroting van Recreatieve Voorzieningen verder geactualiseerd aan zowel de lasten als de baten kant met raming van aanvullingen op het gebied van erfpacht- en parkeerinkomsten. Met de aanvullende baten op het gebied van parkeerinkomsten is vanaf 2021 de resterende taakstelling van € 237.000 verlaagd met € 80.000 naar een nog in te vullen taakstelling van bijna € 157.000 structureel. In de begroting 2024 worden de functies van parkmanager Lageveld en directeur Recreatieschap geïntegreerd waardoor de loonsom van parkmanager komt te vervallen en wordt gebruikt om de taakstelling structureel te verlagen naar circa € 57.000. In 2013 heeft de Provincie Overijssel de jaarlijkse onderhoudsbijdrage afgekocht. Deze afkoopsom is gereserveerd. In verband met het vervallen van de jaarlijkse bijdrage moest Recreatieve Voorzieningen initieel totaal € 603.885 bezuinigen. De afspraak met het bestuur is dat voor zover deze taakstelling niet wordt gerealiseerd, deze onttrokken wordt aan de hiervoor ingestelde reserve Provinciale bijdrage. Maatregelen om te komen tot structurele invulling van de taakstelling zijn het verder verhogen van de parkeerinkomsten op de drie recreatieparken alsmede inkomsten uit evenementen en de nog verwachte erfpacht opbrengsten naar aanleiding van het te realiseren bungalow park op Het Rutbeek.

3.2 Programma Vrije tijdseconomie

Verantwoordelijkheid van en besluitvorming in	Bestuur Recreatieschap Twente
Programmamanager	L. J. Harmsen

Wat willen we bereiken?

In dit nieuwe tijdperk maakt de vrijetijdseconomie onderdeel uit van de integrale benadering van een toekomstbestendige economie van Twente, waarbij Twente Marketing als destinatie managementorganisatie de integrale Twentse samenwerking zoekt, meedenkt en praat en bevordert dat de vrijetijdseconomie als belangrijk middel bijdraagt aan de grote Twentse opgaven.

De focus ligt op de (toekomstige) bewoner van Twente, waarbij de bezoeker de katalysator is om de ontwikkelingen in de vrijetijdseconomie en het vrijetijdslandschap te stimuleren c.q. te versnellen. Belangrijk is dat we die bezoeker aantrekken die van toegevoegde waarde is voor de ontwikkeling van Twente als geheel.

Hoe gaan we dit doen?

In het perspectief zijn 4 programmalijnen benoemd.

Twente een natuurlijke magneet (leef & vestiginsklimaat)
Twente een plek waar je onderdeel van wilt zijn (Talent)
Het echte geheim van Twent: Tukkers (Tukkertrots)
Van VTE naar Vrij zijn economie (veerkrachtige en wendbare sector)

Twente zet hiervoor in op:
Destinatie ontwikkeling
Branding
Professionalisering

In 2023 wordt gewerkt aan alle drie pijlers van het fundament. Er worden kennissessies georganiseerd en deelt men informatieve en inspirerende content met de stakeholders, waardoor de basis wordt gelegd om tot onweerstaanbaar spannend en jaarrond aanbod te komen voor de focusdoelgroepen. De slogan 'Vrij zijn in Twente' wordt hierbij gefaseerd doorgevoerd in onze uitingen. Daarnaast wordt onze geschiedenis ontsloten door de verhaallijnen Tubanti en Textiel & IJzeren Eeuw, waardoor het Tukkerschap wortels krijgt. Tot slot wordt de samenwerking gezocht met de Twente (Development) Board en andere sectoren om expertise van buiten de sector naar de stakeholders te brengen.

Kaderstellende beleidsnota's

Beleidsnota	Vastgesteld door	Datum vaststelling
Wij zijn Twente – visie Vrijetijdseconomie	PHO VTE	December 2015
Programma Gastvrij Overijssel 2020-2023	Gastvrij Overijssel	Maart 2016
Marketing Visie Toerisme Twente 2022	Gastvrij Twente	Oktober 2017
Perspectief Vrijetijdseconomie Twente 2030	PHO RST	December 2022

Wat gaat het kosten?

Vrije tijdseconomie (Bedragen in €)	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**
Vrije tijdseconomie (subsidie Marketing Oost)	0	734.442	734.442
Gemeentelijke bijdrage	**0**	**734.442**	**734.442**

De subsidie is gebaseerd op besluitvorming in de vergadering van het algemeen bestuur van Regio Twente op 27 september 2017. Hierbij is besloten tot een subsidie van € 1,- per inwoner welke zal worden geïndexeerd met het toe te passen percentage prijscompensatie voor verbonden partijen, zoals afgegeven door de Twentse gemeenten. Door het jaarlijks toepassen van de indexatie met ingang van het begrotingsjaar 2023 zal de subsidie per inwoner naar verwachting jaarlijks stijgen.

3.3 Totaal overzicht baten en lasten Recreatieschap Twente

Recreatieschap Twente (bedragen in €)	Baten	Lasten	Saldo
Recreatieve voorzieningen	1.239.246	4.439.480	3.200.234
Vrije tijdseconomie (subsidie Marketing Oost)	0	734.442	734.442
Totaal (Gemeentelijke bijdrage)	**1.239.246**	**5.173.922**	**3.934.676**

3.4 Beleidsindicatoren BBV

Hieronder treft u een overzicht aan van de verplichte beleidsindicatoren. Aangezien het Recreatieschap Twente start per 1-1-2022 zijn er geen indicatoren van eerdere jaren beschikbaar.

Indicator	2022	2023	2024
Formatie			
FTE per 1.000 inwoners	0,02	0,03	0,03
Apparaatskosten			
Kosten per inwoner	€ 3,20	€ 3,46	€ 3,60
Externe inhuur			
Kosten als % van totale loonsom plus kosten inhuur externen	31,7%	32,6%	35,1%
Overhead			
% van totale lasten	18,9%	17,4%	16,3%

Tabel 2 Beleidsindicatoren

3.5 Overzicht van de kosten van overhead

Het is wettelijke voorgeschreven dat de overhead apart wordt gepresenteerd. Deze wordt inzichtelijk gemaakt door deze centraal te begroten op taakveld 0.4. Overhead bevat alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Wij onderscheiden in de overhead twee categorieën:

1. Generieke overhead. Dit is de indirecte overhead. Met andere woorden, alle kosten van de ondersteunende taken binnen de zogenaamde PIOFJACH-functies.
2. Specifieke overhead. Dit is de directe overhead. Met andere woorden, dit is de programmaoverhead en betreft alle kosten van leidinggevende en ondersteunende functies die binnen de programma's zijn georganiseerd.

Omschrijving (bedragen in €)	Baten	Lasten	Saldo
Generieke overhead (PIOFJACH overhead)	-	640.504	640.504
Specifieke overhead (Programma overhead)	-	201.938	201.938
Totaal	**-**	**842.442**	**842.442**

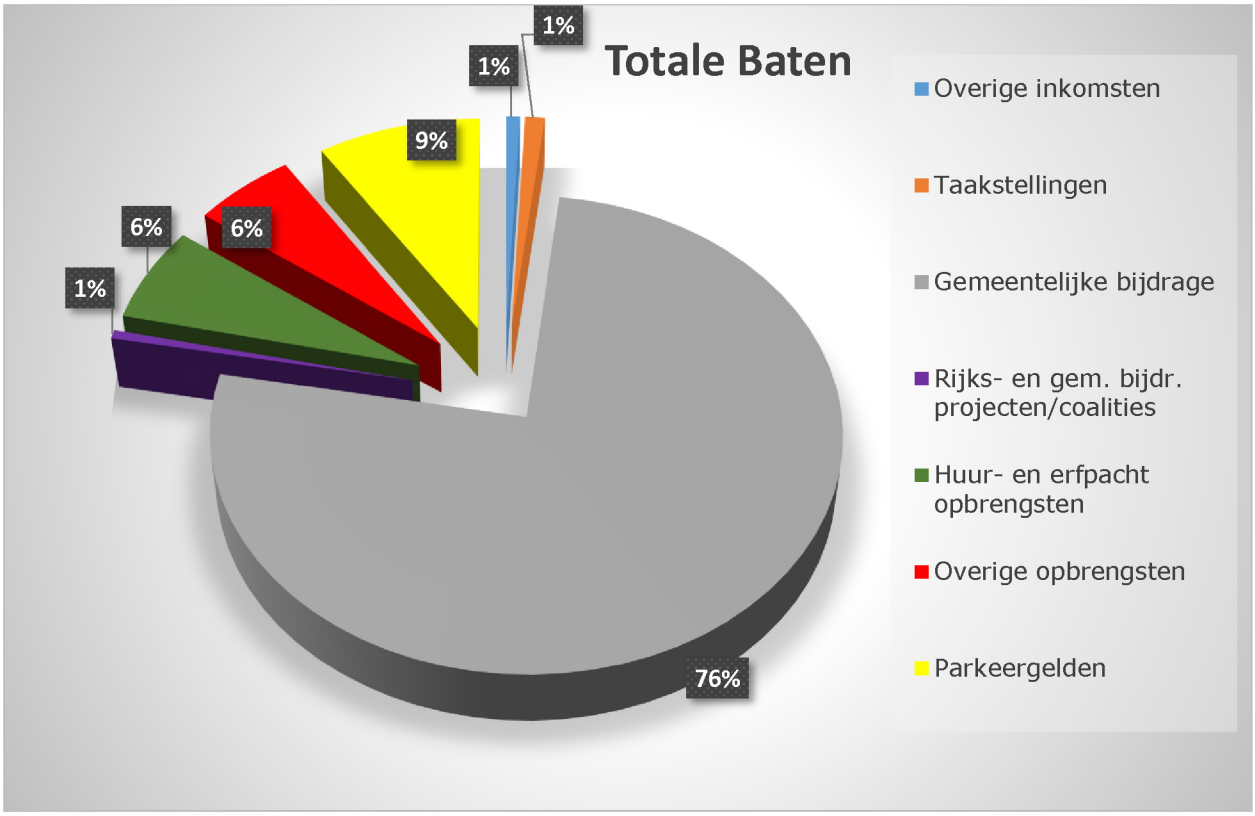
3.6 Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Onderstaand geven we inzicht in de algemene dekkingsmiddelen (gesaldeerd: lasten en baten).

Algemene dekkingsmiddelen (bedragen in €)	Begroting 2024
Gemeentelijke bijdrage	3.934.676
Treasury	0
Totaal	**3.934.676**

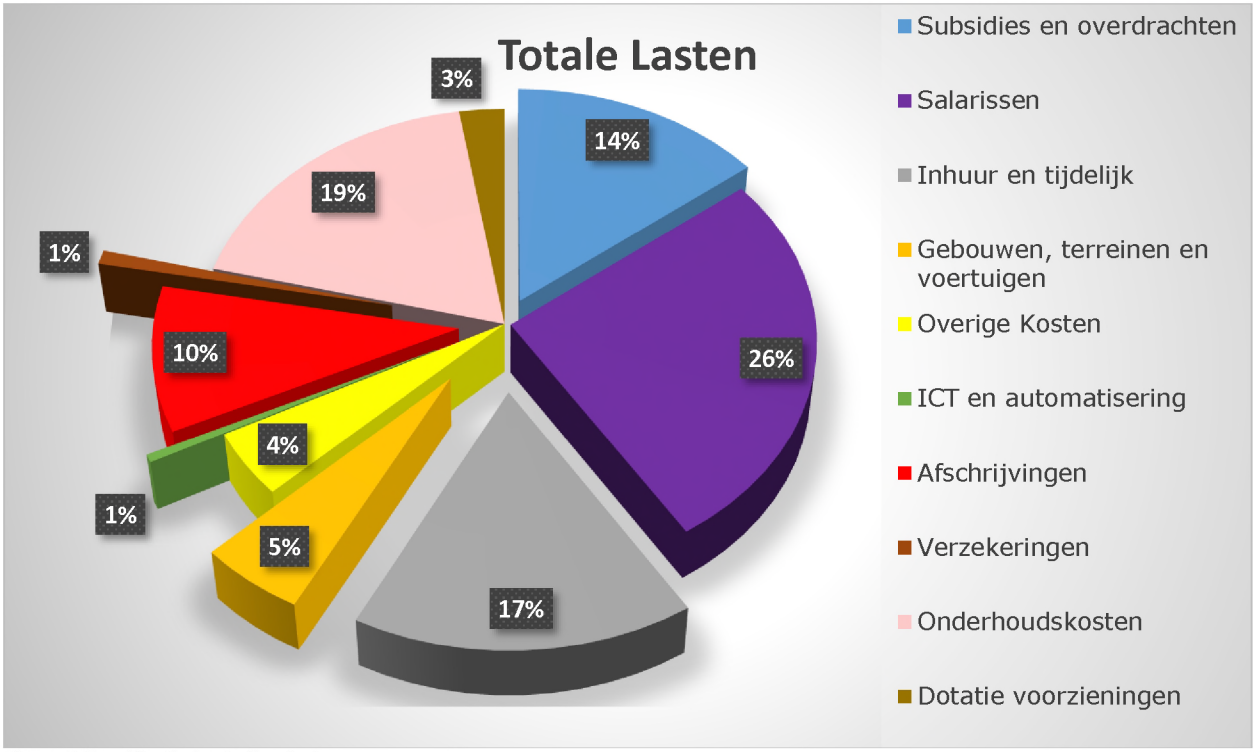
Tabel 3 Overzicht algemene dekkingsmiddelen

4. Specificatie baten en lasten

Figuur 1 Specificatie herkomst van de baten

Baten (waar komen de inkomsten vandaan)	Bedrag (in €)	%
Overige inkomsten	40.211	1%
Taakstellingen	57.460	1%
Gemeentelijke bijdrage	3.934.676	76%
Rijks- en gem. bijdr. projecten/coalities	30.000	1%
Huur- en erfpacht opbrengsten	338.740	7%
Overige opbrengsten	296.297	6%
Parkeergelden	476.537	9%
Eindtotaal	**5.173.921**	**100%**

Figuur 2 Specificatie besteding lasten

Lasten (waar wordt er geld aan uitgegeven)	Bedrag (in €)	%
Subsidies en overdrachten	746.839	14%
Salarissen	1.372.191	27%
Inhuur en tijdelijk	860.975	17%
Gebouwen, terreinen en voertuigen	270.914	5%
Overige Kosten	233.193	5%
ICT en automatisering	27.532	1%
Afschrijvingen	521.801	10%
Verzekeringen	49.795	1%
Onderhoudskosten	958.955	19%
Dotatie voorzieningen	131.727	3%
Eindtotaal	**5.173.922**	**100%**

5. Paragrafen

De programmabegroting bevat de volgende paragrafen:
1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
2. Onderhoud kapitaalgoederen
3. Bedrijfsvoering
4. Verbonden partijen
5. Financiering

Het bestuur stelt voor het begrotingsjaar 2024 kaders vast om zijn controlerende kader stellende taak en het budgetrecht uit te kunnen voeren. Deze paragrafen vormen gezamenlijk dat instrument. Ze geven een dwarsdoorsnede van de financiële aspecten van de begroting vanuit een bepaald perspectief. Het gaat hierbij om onderdelen die betrekking hebben op de beleidslijnen van beheersmatige aspecten. Deze aspecten kunnen grote financiële gevolgen hebben en daardoor de realisatie van de programma's beïnvloeden.

5.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Kader risicomanagement
De wetgeving en het beleid van Recreatieschap Twente voor het weerstandsvermogen zijn vastgelegd in:
- Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV art. 9, 11 en 26);
- De financiële verordening Regio Twente;
- De "Nota van risicomanagement tot reserves en voorzieningen".

Weerstandsvermogen

Berekening ratio weerstandsvermogen
Om het weerstandsvermogen te berekenen, dient de beschikbare weerstandscapaciteit afgezet te worden tegen de benodigde weerstandscapaciteit.

Beschikbare weerstandscapaciteit (A)
De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt afgerond € 0,15 mln. en bestaat uit de algemene reserve en bestemmingsreserves. Bij veel overheidsorganisaties is sprake van 'beklemde' bestemmingsreserves. Deze worden gecorrigeerd op de weerstandscapaciteit. Als 'beklemde' reserves niet als beschikbare weerstandscapaciteit worden gezien is dit van invloed op de weerstandsratio. Bij Recreatieschap Twente zijn enkele bestemmingsreserves als 'beklemd' geoormerkt. Deze bestemmingsreserves komen vanuit de voormalig Regio Twente en worden niet meegenomen in de beschikbare weerstandscapaciteit. Hieronder treft u overzicht van alle reserves en wordt inzichtelijk gemaakt welke reserves onderdeel vormen van de beschikbare weerstandscapaciteit.

Omschrijving (bedragen in €)	Verwacht saldo 2024	Onderdeel van weerstandscapaciteit
Reserve stimulering Recreatieparken/Fietspaden	73.122	Ja
Reserve werkplaats HB	34.542	Nee, beklemd
Reserve toiletgebouw RB	9.070	Nee, beklemd
Algemene reserve	78.750	Ja
Reserve loods LV	29.471	Nee, beklemd
Provinciale reserve recreatieve voorzieningen	545.704	Nee, beklemd
Totaal reserves	**770.659**	

Tabel 4 Overzicht beschikbare weerstandscapaciteit

Samengevat komt het totaal aan beschikbare weerstandscapaciteit (niet zijnde beklemd) neer op:

Recreatieschap Twente (bedragen in €)	Weerstandscapaciteit
Egalisatie reserves (niet zijnde beklemd)	151.872
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	**151.872**

Benodigde weerstandscapaciteit (B)
De benodigde weerstandscapaciteit bedraagt afgerond in totaal € 152.000 en wordt bepaald door het inventariseren van risico's. Hieronder treft u een specificatie van de door Recreatieschap Twente geïnventariseerde risico's inclusief kans bepaling en financieel gevolg (impact). De kans impact analyse geldt conform de "Nota van risicomanagement tot reserves en voorzieningen" niet voor investeringen.

Omschrijving risico	Risicowaarde (Kans X Impact)	Kans	Impact
Recreatieschap Twente			
Het risico dat meer kosten worden gemaakt door inhuur van gespecialiseerde bedrijven i.p.v. vrijwilligers	€ 26.250	Waarschijnlijk	€ 25.000 <> € 50.000
Onderhoudswerkzaamheden door derden i.v.m. wegvallen vrijwilligers	€ 26.250	Waarschijnlijk	€ 25.000 <> € 50.000
Inhuren medewerk(st)ers bij wegvallen/vertrek personeel (door krappe arbeidsmarkt)	€ -	Waarschijnlijk	€ 25.000 <> € 50.000
Inhuren medewerk(st)ers bij tijdelijke arbeidsongeschiktheid (ziekte/ongeval)	€ -	Zeer onwaarschijnlijk	€ 25.000 <> € 50.000
Het risico op verminderde inkomsten door derving erfpacht- exploitatierechten (huren)	€ -	Zeer onwaarschijnlijk	€ 25.000 <> € 50.000
Het risico op verminderde inkomsten uit evenementen	€ 37.500	Is wel eens voorgekomen	€ 50.000 <> € 100.000
Het risico op verminderde inkomsten uit parkeergelden agv weer	€ -	Zeer onwaarschijnlijk	€ 25.000 <> € 50.000
Het risico op verminderde inkomsten uit parkeergelden waterziektes	€ -	Onwaarschijnlijk	€ 50.000 <> € 100.000
Het risico op stormschade houtopstand recreatieparken	€ 26.250	Waarschijnlijk	€ 25.000 <> € 50.000
Kosten i.v.m. (nieuwe) coronapandemie	€	Onwaarschijnlijk	€ 25.000 <> € 50.000
Het risico op hogere verzekeringspremies (door schades)	€ 33.750 -	Zeer waarschijnlijk	€ 25.000 <> € 50.000
Het risico op vandalisme	€ -	Waarschijnlijk	€ 25.000 <> € 50.000
Totaal omvang risico's	**€ 150.000**		

Tabel 5 Samenvattend overzicht geïnventariseerde risico's.

Samenvattend overzicht beschikbare weerstandscapaciteit en benodigde weerstandscapaciteit:

	Risicowaarde (Kans X Impact)	Verwacht saldo per begin 2024	Ratio Weerstandsvermogen
Recreatieschap Twente	150.000	151.872	1,01
Totaal	**150.000**	**151.872**	**1,01**

Tabel 6 Ratio weerstandsvermogen

Als we dit doen, dan komen we uit op een ratio van 1,01. De ratio bevindt zich hiermee op de door het algemeen bestuur van Regio Twente (en vooralsnog door Recreatieschap Twente overgenomen) vastgestelde norm van 1,0.

Financiële Kengetallen
Het BBV schrijft voor dat in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing ook een set aan verplichte financiële kengetallen wordt opgenomen.

Solvabiliteit
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin Recreatieschap Twente in staat is aan de financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Onder het eigen vermogen verstaan we de algemene reserve en de overige bestemmingsreserves en het resultaat uit het overzicht baten en lasten. Met het kengetal solvabiliteit wordt beoordeeld in hoeverre het bezit op de linkerzijde van de balans schuldenvrij is.

Financiële kengetallen	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Solvabiliteitsratio	19%	17%	18%	17%

Een veilige marge van de solvabiliteit is volgens de signaleringswaarden een percentage tussen 20% - 50%. Recreatieschap Twente kent derhalve dan ook een marge welke iets lager is dan de ondergrens.

Netto schuldquote
Dit ratio weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van Recreatieschap Twente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een laag percentage is veelal gunstig. Omdat bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald wordt dit kengetal zowel berekend inclusief (gecorrigeerd) als exclusief de doorgeleende gelden. Samen met de solvabiliteitsratio is de netto schuldquote het meest bepalend voor de financiële gezondheid.

Financiële kengetallen	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Netto schuldquote	58%	63%	59%	61%

De netto schuldquote van Recreatieschap Twente laat zien dat de druk van rentelasten en de aflossingen op de exploitatie laag is. Volgens de signaleringswaarden zit dit percentage in de minst risicovolle klasse (<90%).

Netto schuldquote gecorrigeerd voor uitgeleend geld
De netto schuldquote gecorrigeerd voor uitgeleend geld blijft gelijk aan de ongecorrigeerde. Dit omdat bij het Recreatieschap geen sprake is van uitgeleend geld.

Structurele exploitatieruimte
Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte Recreatieschap Twente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten en structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

Financiële kengetallen	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Structurele exploitatieruimte	0%	0%	0%	0%

Bovenstaand figuur laat zien dat de structurele exploitatieruimte nihil is. Hieruit blijkt dat meerjarig de structurele lasten gedekt worden door de structurele baten, of door onttrekkingen uit reserves.

Beoordeling onderlinge verhouding kengetallen
Een afzonderlijk kengetal zegt weinig over hoe de financiële positie moet worden beoordeeld. De kengetallen zullen daarom altijd in samenhang moeten worden bezien. Daarnaast zegt een momentopname van een kengetal ook nog niet zo heel veel maar voor de beoordeling is het vooral van belang om de trendmatige ontwikkeling te volgen. In verband met de start in 2022 is dit nog niet goed mogelijk. De solvabiliteit zit net iets onder de veilige marges. Dit betekent dat de weerbaarheid van de organisatie om eigenhandig negatieve ontwikkelingen op te pakken net niet afdoende is. De netto schuldquote zit in de minst risicovolle categorie en geeft aan dat de organisatie in staat zou moeten zijn om de schulden te kunnen betalen. De structurele exploitatieruimte laat zien dat de baten en lasten structureel in evenwicht zijn. Maar mocht dit evenwicht (tijdelijk) verstoord raken dan blijkt uit het lage weerstandsratio dat de organisatie dit maar beperkt zelf kan opvangen.

5.2 Onderhoud kapitaalgoederen

Recreatieschap Twente exploiteert de recreatieparken Het Hulsbeek, Het Rutbeek en Het Lageveld. Daarnaast onderhoudt het recreatieschap de recreatieve Twentse fietspaden en de diverse routenetwerken voor fietsen, wandelen, mountainbiken, paardrijden en auto's. Deze voorzieningen zijn gericht op zowel de inwoner van Twente als op de toerist. Met name het netwerk van de fietspaden en de kwalitatief hoog aangeschreven routesystemen in Twente vormen voor de toerist een belangrijk criterium om Twente te kiezen voor een (korte) vakantiebestemming.

Als eigenaar en beheerder van de recreatieparken, de fietspaden en de Routenetwerken, heeft Recreatieschap Twente een algemene zorgplicht om haar kapitaalgoederen adequaat te beheren en te onderhouden. In dit beheerplan wordt invulling gegeven aan de wijze van beheer en onderhoud van alle kapitaalgoederen van de recreatieparken, de fietspaden en de Routenetwerken. Daarmee sluit Recreatieschap Twente aan bij de richtlijnen van het Besluit Begroting en Verantwoording (hierna: BBV). Op basis van de huidige financiële situatie en de daarbij behorende beheerstrategieën c.q. kwaliteitsniveaus is een richtlijn voor de jaren 2023-2027 bepaald. Het BBV schrijft een beheertermijn voor van maximaal vijf jaar.

Recreatieparken

Recreatieschap Twente beheert de recreatieparken Het Hulsbeek (Oldenzaal), Het Rutbeek (Enschede) en Het Lageveld (Wierden) en bezit een aantal bijbehorende bedrijfsgebouwen. Het gaat hierbij om beheercentra met bijbehorende schuren en loodsen. Tevens bezitten de parken allemaal meerdere toiletgebouwen. Daarnaast zijn op de parken nog een aantal panden in eigendom. Deze panden zijn veelal verhuurd. Tevens heeft het recreatieschap een aantal dienstwoningen in eigendom, die worden verhuurd aan de beheerders van de parken. De boekwaarde van het in deze kapitaalgoederen geïnvesteerd vermogen staat aangegeven en gespecificeerd op de balans. Eventuele verschillen in de boekwaarde en de waarde in het economisch verkeer (zo die al bekend is) worden aangemerkt als stille reserve.

Beheerplan voor groot onderhoud

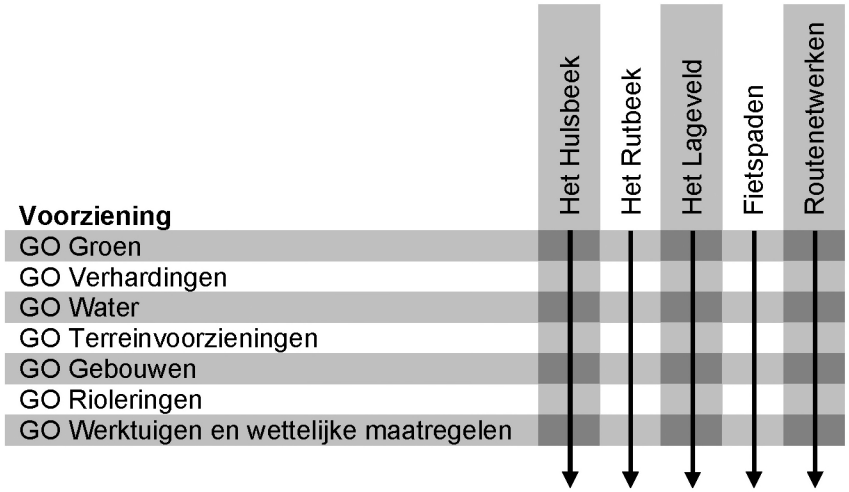
Groot en klein onderhoud houdt het object in goede, oorspronkelijke staat en is dus niet van invloed op de vooraf bepaalde gebruiksduur (afschrijvingstermijn) van het object. Volgens het BBV mogen kosten van onderhoud daarom niet worden geactiveerd; lasten van klein onderhoud dienen in het jaar van uitvoering in de exploitatie te worden opgenomen en lasten van groot onderhoud worden in een voorziening gebracht. Indien een kapitaalgoed is afgeschreven, is er geen sprake van groot onderhoud maar van vervangingsinvestering (Commissie BBV, 2017). In dit beheerplan wordt daarom alleen het groot onderhoud van kapitaalgoederen beschreven.

Het nieuwe beheerplan treedt in werking vanaf het begrotingsjaar 2023 voor de duur van vijf jaar. In aansluiting op de bepalingen zoals genoemd in het BBV art. 12 lid 1, worden de kapitaalgoederen in navolgende categorieën uiteengezet in separate beheerplannen:

1. Groot onderhoud Groen;
2. Groot onderhoud Verhardingen;
3. Groot onderhoud Water;
4. Groot onderhoud Terreinvoorzieningen;
5. Groot onderhoud Gebouwen;
6. Groot onderhoud Rioleringen;
7. Groot onderhoud Werktuigen en wettelijke maatregelen.

Het onderhoud van kapitaalgoederen van de recreatieparken, de fietspaden en de Routenetwerken, worden vanuit bovengenoemde categorieën in zeven voorzieningen ondergebracht. Vanwege het kleinschalige karakter van de kapitaalgoederen, worden deze zeven categorieën in separate paragrafen specifiek

belicht. In onderstaande figuur wordt de relatie (symbolisch) tussen de recreatieparken, de fietspaden en de Routenetwerken en de verschillende voorzieningen weergegeven, waarin te zien is dat de voorzieningen onlosmakelijk met de recreatieparken, de fietspaden en Routenetwerken verbonden zijn.

Uit het beheerplan voorvloeiende financiële consequenties

Voorziening Groot Onderhoud (VGO)	Groen	Verharding	Water	Terr. Voorz.	Gebouwen	Rioleringen	Werkt. En Wett. Maatreg.	Uitg. per jaar
2023	-15.944	24.154	22.306	8.840	12.071	7.988	33.490	**92.905**
2024	9.300	15.385	9.193	3.133	1.022	-	35.880	**73.913**
2025	11.815	36.232	26.109	24.543	14.486	-	34.698	**147.883**
2026	-	7.150	-	21.467	23.472	-	30.085	**82.174**
2027	3.726	16.956	21.395	19.395	18.400	9.742	50.910	**140.524**
Totaal	**8.897**	**99.877**	**79.003**	**77.378**	**69.451**	**17.730**	**185.063**	**537.399**
Jaarlijkse dotatie VGO	1.779	19.975	15.801	15.476	13.890	3.546	37.013	107.480

Om het groot onderhoud voor de komende 5 jaren te bekostigen wordt jaarlijks een gelijkblijvend bedrag gestort in de hiervoor bestemde voorzieningen, de kosten worden hier rechtstreeks op in mindering gebracht. Ook in de begroting 2024 worden de gelijkblijvende bedragen toegevoegd aan de voorzieningen voor de bekostiging van het groot onderhoud.

5.3 Bedrijfsvoering

Dienstverlening via SamenTwente
De werkzaamheden op het gebied van bedrijfsvoering (PIOFJACH) zullen middels een dienstverleningsovereenkomst worden uitgevoerd door Samen Twente. Waarbij het uitgangspunt is dat de huidige dienstverlening minimaal in stand blijft. Door de ondersteunende diensten niet te ontvlechten uit Samen Twente ontstaan er op dit vlak geen frictiekosten voor de Twentse gemeenten. Bovendien wordt de continuïteit van dienstverlening geborgd, evenals de kwaliteit en wordt de eventuele kwetsbaarheid door de omvang van Recreatieschap Twente voorkomen. Dit levert voordelen op voor deze nieuwe organisatie, SamenTwente maar ook voor de Twentse gemeenten.

Rechtmatigheidsverantwoording
Naar verwachting zal er in de jaarrekening van 2023 door het bestuur zelf een verantwoording afgelegd moeten worden over de rechtmatigheid van het gevoerde bestuur. De accountant beperkt zich dan tot een oordeel over de getrouwheid. De voorbereidingen hiervoor zijn inmiddels gestart. Qua systematiek wordt zoveel mogelijk gesteund op die van SamenTwente.

Beleidsnotities
Aangezien Recreatieschap Twente nog geen eigen beleidsnota's kent, zijn waar nodig de reeds vastgestelde nota's van voormalig Regio Twente van toepassing;

Beleidsnota	Vastgesteld door	Datum vaststelling
Controleverordening en Controleprotocol Regio Twente	Algemeen bestuur	6 maart 2020
Financiële verordening Regio Twente	Algemeen bestuur	31 oktober 2018
Risicomanagement en weerstandsvermogen	Algemeen bestuur	7 maart 2018
Fraude beheerssystematiek en –analyse Regio Twente	Algemeen bestuur	7 maart 2018
Nota afschrijving en rente	Algemeen bestuur	7 maart 2018
Treasurystatuut Regio Twente	Algemeen bestuur	11 november 2015
Interne controleplan Regio Twente	Algemeen Bestuur	20 oktober 2014
Organisatieverordening (waarin opgenomen financieel statuut)	Algemeen bestuur	29 juni 2009
Programmabegroting	Algemeen bestuur	Jaarlijks voor 15 april

Formatie

Formatie	Fte 2024
Recreatieschap Twente	17,91
Totaal	**17,9**

5.4 Financiering

Beleid
De uitvoering van programma's wordt mede ondersteund door de financieringsfunctie. Deze functie voorziet in de financieringsbehoefte bij de uitvoering van beleidstaken, door het zo nodig aantrekken van externe financieringsmiddelen, dan wel het beheren en uitzetten van gelden die daarvoor niet direct nodig zijn. Het beleid omtrent de treasury functie wat voor het Recreatieschap gehanteerd wordt is vastgelegd in het door het algemeen bestuur van voormalig Regio Twente vastgestelde treasurystatuut. Gaandeweg zal voor het Recreatieschap een eigen treasury statuut opgesteld worden, maar tot die tijd worden de kaders op dit vlak gehanteerd zoals deze onder de voormalige Regio Twente golden en nu nog steeds gelden.

Uitgangpunten en ontwikkelingen
Op het moment van opstellen van deze begroting is inzichtelijk welke activa en passiva over zijn gegaan van het SamenTwente naar het Recreatieschap. Duidelijk is dat het Recreatieschap het activa behorend aan de recreatieparken/fietspaden en routenetwerken over heeft gekocht van SamenTwente. De investeringen van de recreatieve voorzieningen gedaan onder de vlag van Regio Twente zijn destijds gefinancierd op basis van de overtollige liquide middelen. Hiervoor zijn geen leningen aangetrokken. Binnen SamenTwente (voorheen Regio Twente) werd dus het principe gehanteerd van totaalfinanciering. De organisatie werd bij financieringsbehoefte beschouwd als één geheel. Hiermee werden de rentekosten geminimaliseerd en de risico's hiervan beperkt. Het Recreatieschap heeft geen overtollige liquide middelen, totaalfinanciering is niet meer van toepassing. De organisatie zal voor investeringen dus zelf voortaan leningen moeten aantrekken. Het uitgangspunt hierbij is dat in principe de reguliere exploitatie uitgaven gedekt horen te worden uit de lopende banksaldi. Voor lopende terugkerende uitgaven zoals lonen en onderhoudskosten wordt dus niet geleend. Leningen zullen aangetrokken worden voor de financiering van de investeringen (die geactiveerd worden). Hieruit vloeit dan ook voort dat de omvang van de leningenportefeuille in basis niet groter zal zijn dan de totale omvang van de materiele vaste activa op balans (de gouden regel).

Treasury bij het Recreatieschap
Uit de bovenstaande toelichting kan afgeleid worden dat het onderdeel treasury belangrijk gaat worden voor het Recreatieschap, belangrijker dan het hiervoor was onder de vlag van Regio Twente. Dit komt omdat het Recreatieschap een kapitaal intensieve uitvoeringsorganisatie is gefocust op 1 taak, Twentse Recreatieve Voorzieningen en toeristische promotie. Er zijn dus geen tijdelijk overtollige middelen vanuit andere taken waardoor er voor de benodigde investeringen goed gekeken zal moeten worden naar de verwachte financieringsbehoefte. Dit zou moeten blijken uit de nog op te stellen liquiditeitsplanning van de investeringen. Er zal bij het aantrekken van langlopende leningen gezorgd moeten worden voor een spreiding van het renterisico en de leningenportefeuille zou een evenwichtig aflossingspatroon moeten kennen. Als overheidsinstelling heeft het Recreatieschap een goede toegang tot de kapitaalmarkt. We zullen aansluiting zoeken bij de sectorbanken BNG en NWB.

Renteontwikkeling
De rente op de geld- en kapitaalmarkt in Nederland kent een stijgende lijn vanwege het bestrijden van de te hoge inflatie. Voor het overnemen van de activa van SamenTwente door het Recreatieschap is in 2022 een langlopende lening aangetrokken.

Omslagrente
In deze begroting is rekening gehouden met rentelasten van de aangetrokken langlopende lening.

Wettelijk kader
De uitvoering van het financieringsbeleid vindt plaats binnen de kaders zoals gesteld in de Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet FIDO). Om vooral de financieringsrisico's te beperken is in de Wet FIDO een tweetal instrumenten opgenomen, te weten de **rente risiconorm** en de **kasgeldlimiet**. Door de bepalingen van de Wet FIDO worden gemeenschappelijke regelingen verplicht alle geldelijke overschotten bij het Ministerie van Financiën te beleggen; **schatkistbankieren.**

Renterisiconorm
De rente risiconorm bepaalt dat jaarlijks maximaal 20% van het begrotingstotaal onderhevig mag zijn aan renteherziening en herfinanciering. Hiermee is een maximumgrens gesteld aan het renterisico op de langlopende lening portefeuille. Van renteherziening is sprake als in de leningsovereenkomst is bepaald dat de rente gedurende de looptijd in een bepaald jaar zal worden aangepast. Herfinanciering is het aangaan van een nieuwe lening om de oude af te lossen. De rente risiconorm beperkt dus de aflossingen op de bestaande leningenportefeuille. In onderstaand tabel is de renterisiconorm uiteengezet. Het Recreatieschap heeft een langlopende lening aangetrokken waarop ieder jaar afgelost wordt. Onderstaande renterisiconorm geeft aan dat per 1/1 van ieder jaar de organisatie maximaal € 860.000 mag oversluiten.

Nr	Omschrijving	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
1	Begrotingstotaal (excl.mutaties reserves)	5.173.922	5.328.158	5.479.300	5.635.628
2	Renterisiconorm (20% van 1)	1.034.784	1.065.632	1.095.860	1.127.126
3	renteherziening	0	0	0	0
4	Aflossing	175.000	175.000	175.000	175.000
5	Rente risico (3+4)	175.000	175.000	175.000	175.000
6	Ruimte onder renterisiconorm (2-5)	859.784	890.632	920.860	952.126

Tabel 7 Renterisiconorm

Kasgeldlimiet
De kasgeldlimiet is in de wet FIDO opgenomen om de directe gevolgen van een snelle rentestijging te beperken. De kasgeldlimiet bepaalt dat gemeenschappelijke regelingen hun financieringsbehoefte voor slechts een beperkt bedrag met kortlopend vreemd vermogen mogen financieren. De norm is in de wet gesteld op 8,2% van het begrotingstotaal aan lasten (excl. de stortingen in de reserves). Het percentage wordt berekend als een kwartaalgemiddelde. De organisatie mag dus niet onbeperkt haar kortlopende schulden aanhouden maar wordt gedwongen een goede verdeling te maken tussen korte en lange schulden. Hiermee worden de nadelige effecten die ontstaan als de variabele rente snel stijgt, voorkomen. Dit is een kenmerkend risico van de geldmarkt.

Nr	Omschrijving	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
1	Begrotingstotaal (excl.mutaties reserves)	5.173.922	5.328.158	5.479.300	5.635.628
2	Vastgesteld percentage	8,2%	8,2%	8,2%	8,2%
3	Kasgeldlimiet (1x2)	424.262	436.909	449.303	462.121

Schatkistbankieren
Uit oogpunt van doelmatigheid is in de Wet FIDO een drempelbedrag opgenomen. Hiermee kan een bepaald bedrag buiten de schatkist worden gehouden. Vanaf 1 juli 2021 is het drempelbedrag gelijk aan 2,0% van het begrotingstotaal indien het totaal lager is dan € 500 miljoen met een minimale drempel van € 1 miljoen. Voor het Recreatieschap komt 2% van de begroting uit op een drempelbedrag van € 103.000 en daarmee ruim lager dan de minimale drempel van € 1 miljoen die dus gehanteerd wordt. Maar omdat er sprake is van rente over positieve banksaldi is het aan te bevelen om überhaupt de middelen aan te houden in de schatkist aangezien daar een positieve rente geldt.

6. Financiële begroting

6.1 Overzicht van baten en lasten

Overzicht van baten en lasten									
Bedragen X € 1.000	Begroting 2022			Begroting 2023			Begroting 2024		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Programma`s									
Recreatieve voorzieningen (taakveld 5.7)	936	2.451	-1.515	1.258	2.853	-1.595	1.239	3.597	-2.358
Subsidiering Marketing Oost (taakveld 3.1)	0	632	-632	0	652	-652	0	734	-734
Subtotaal programma's	**936**	**3.083**	**-2.147**	**1.258**	**3.505**	**-2.247**	**1.239**	**4.331**	**-3.092**
Overhead (taakveld 0.4)	0	718	-718	0	736	-736	0	842	-842
Totaal programma's incl. overhead	**936**	**3.801**	**-2.865**	**1.258**	**4.241**	**-2.983**	**1.239**	**5.174**	**-3.935**
Treasury (taakveld 0.5)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gemeentelijke bijdrage	**2.865**	**0**	**2.865**	**2.983**	**0**	**2.983**	**3.935**	**0**	**3.935**
Totaal algemene dekkingsmiddelen	**2.865**	**0**	**2.865**	**2.983**	**0**	**2.983**	**3.935**	**0**	**3.935**
Begroot totaal saldo van baten en lasten	**3.801**	**3.801**	**0**	**4.241**	**4.241**	**0**	**5.174**	**5.174**	**0**
Toevoeging/onttrekking aan reserves									
Recreatieve voorzieningen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal toevoegingen/onttrekkingen aan reserves	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Begroot resultaat	**3.801**	**3.801**	**0**	**4.241**	**4.241**	**0**	**5.174**	**5.174**	**0**

Tabel 8 Overzicht van baten en lasten

Meerjarenbegroting (2024-2027)

			2024			2025			2026			2027		
Programma (bedragen in €1.000)		**Taakveld**	**Lasten**	**Baten**	**Gem. bijdrage**	**Lasten**	**Baten**	**Gem. bijdrage**	**Lasten**	**Baten**	**Gem. bijdrage**	**Lasten**	**Baten**	**Gem. bijdrage**
Recreatieschap Twente	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.597	1.239	2.358	3.692	1.261	2.431	3.790	1.284	2.506	3.891	1.307	2.584
	3.1	Economische ontwikkeling	734	-	734	752	-	752	770	-	770	789	-	789
	0.5	Treasury	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	0.4	Overhead	842	-	842	884	-	884	919	-	919	956	-	956
Totaal			**5.174**	**1.239**	**3.935**	**5.328**	**1.261**	**4.067**	**5.479**	**1.284**	**4.196**	**5.636**	**1.307**	**4.329**
Totaal saldo van baten en lasten			**5.174**	**1.239**	**3.935**	**5.328**	**1.261**	**4.067**	**5.479**	**1.284**	**4.196**	**5.636**	**1.307**	**4.329**
			-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Algemene dekkingsmiddelen (gemeentelijke bijdrage)			**5.174**	**1.239**	**3.935**	**5.328**	**1.261**	**4.067**	**5.479**	**1.284**	**4.196**	**5.636**	**1.307**	**4.329**
Totaal saldo van baten en lasten			-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mutaties Reserves														
	0.10	Mutaties reserves	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal Mutaties reserves			-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Resultaat			-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

6.2 Toelichting op het overzicht van baten en lasten

In deze begroting hanteren wij door de gemeenten vastgestelde uitgangspunten voor verbonden partijen.

Loon- en prijscompensatie 2024

Voor de looncompensatie wordt conform de uitgangspunten van de Twentse gemeenten de actuele werkelijke salarisstaat inclusief sociale lasten als basis gehanteerd. Ook de geldende cao maakt hier onderdeel van uit. De cao 2021/2022 is volledig doorgevoerd. Conform uitgangspunten van de gemeenten beginnen we voor de loonindexering voor het nieuwe begrotingsjaar door uit te gaan van de meest recente werkelijke loonsommen. Dit is het loonsommentabel per 31-12-2022. Hierin is de cao 2023 niet opgenomen. In de begroting van 2023 gingen we ervanuit dat deze tabel ten opzichte van tabel 31-12-2021 met 2,3% ging stijgen. Omdat de cao 2021/2022 al volledig doorgevoerd is wijzigt het loontabel per 31-12-2022 alleen door effecten in de werkgeverslasten. Gemiddelde stijging is hierdoor 0,55% waar 2,3% werd verwacht, dus per saldo een daling van de loonsommen met gemiddeld 1,75%. Dit resulteert in een daling van de gemeentelijke bijdrage van € 34.265. In afstemming met de gemeenten zijn de looncompensatie uitgangspunten voor 2024 aangepast naar aanleiding van het principeakkoord cao 2023. Agesproken is dat we voor 2023 uitgaan van gemiddeld 8% procent stijging en voor 2024 (het principeakkoord geldt alleen voor 2023) wordt 2% aangehouden. Per saldo stijgen de salarissen met **10%** (loonindex 2024) ten opzichte van de loonsommen per 31-12-2022. Dit resulteert in een stijging van de gemeentelijke bijdrage van € 0,1 miljoen. Gesaldeerd stijgen de lonen in de voorliggende begroting met € 69.000. Dit blijft een inschatting.

Prijscompensatie

Voor de prijscompensatie wordt uitgegaan van de IMOC (netto materiele overheidsconsumpties) met correcties van de indices over de jaren t-3, t-2 en t-1. Voor 2021 bedroeg de index 2,2%, voor 2021 werd uitgegaan van 2,1% en derhalve een bijstelling van **0,1%.** Voor 2022 bedroeg de index 7,8%, er werd vanuit gegaan van 1,8% en derhalve een bijstelling van **5,9%.** Voor 2023 bedroeg de index 5,9% maar er werd vanuit gegaan van 1,6%, dit levert een bijstelling op van **4,3%.** Voor 2024 wordt uitgegaan van **2,4%.** Voor de begroting van 2024 worden de prijzen daarom geïndexeerd met 0,1% + 5,9% + 4,30% aan nacalculaties en dit levert een prijsindex percentage op van **12,7%.**

Uitgangspunten meerjarenraming

Bij de opstelling van de meerjarenraming zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. Vorig begrotingsjaar werd de loonontwikkeling meerjarig geraamd door het CPB in verzamelde bijlagen van de MEV. Dit jaar heeft het CPB die helaas niet weer gedaan. Daarom wordt voor de meerjarenraming 2025 t/m 2027 de looncompensatie van 2024 (4,2%) op extrapolatiebasis doorgetrokken.
2. De prijscompensatie wordt voor de jaren 2025 t/m 2027 geraamd op 2,4% (extrapolatie van 2024).
3. Het aantal inwoners is voor de jaren 2025 t/m 2027 gefixeerd op het aantal inwoners opgenomen in de voorliggende begroting.

Vervangingsinvesteringen

De investeringsruimte blijft op peil door de kapitaaluitgaven die in de begroting zijn afgeschreven, op te voeren als vervangingsinvesteringen.

Weerstandsvermogen/reserves en voorzieningen

Er wordt weerstandsvermogen aangehouden zodat de organisatie zelf in staat is om risico's op te vangen. Een kwalitatieve risicoanalyse is de basis voor deze buffers. Onze gemeenschappelijke regeling beschikt over een nota reserves en voorzieningen zoals eerder vastgesteld door het algemeen bestuur van voormalig Regio Twente welke de basis vormt voor ons weerstandsvermogen maar ook regels bevat hoe wij omgaan met reserveringen en voorzieningen.

Onvoorziene uitgaven

Voor onvoorziene uitgaven wordt een bedrag van € 0 gehanteerd.

Bijdrage per gemeente

De gemeentelijke bijdrage 2024 wordt verdeeld over de gemeenten op basis van de inwoneraantallen (in % van totaal) per 1 januari 2023 (eigen opgave gemeenten).

6.2.1 Overzicht van baten en lasten per taakveld

Code	Taakveld	Totaal Lasten	Totaal Baten	Gem. Bijdrage
0.4	Overhead	842.442	0	842.442
0.5	Treasury	0	0	0
3.1	Economische ontwikkeling	734.442	0	734.442
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.597.038	1.239.246	2.357.792
Eindtotaal		**5.173.922**	**1.239.246**	**3.934.676**

6.2.2 Overzicht van geraamde incidentele baten en lasten

Voor de periode 2024 tot en met 2027 worden geen incidentele baten en lasten verwacht.

6.3 Uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting

Deze paragraaf bevat een prognose van de balans en het EMU-saldo. Daarnaast zal aandacht besteed worden aan de jaarlijkse terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, de investeringen en het verloop van de reserves.

6.3.1 Geprognosticeerde balans

De prognose van de balans bevat tenminste het begrotingsjaar, het voorliggende jaar en de 3 jaren volgend op het begrotingsjaar:

Bedragen in €	Prognose eind 2024	Prognose eind 2025	Prognose eind 2026	Prognose eind 2027
Materiele vaste activa	4.044.644	4.350.999	4.233.412	4.378.492
Financiële vaste activa	0	0	0	0
Vlottende activa	631.758	632.457	591.881	618.698
Totaal activa	**4.676.402**	**4.983.456**	**4.825.293**	**4.997.190**
Eigen vermogen	870.835	870.835	870.835	870.835
Voorzieningen	160.652	107.013	119.083	72.803
Vaste schulden	3.150.000	2.975.000	2.800.000	2.625.000
Vlottende schulden	494.915	1.030.608	1.035.375	1.428.552
Totaal passiva	**4.676.402**	**4.983.456**	**4.825.293**	**4.997.190**

Toelichting

Materiele vaste activa
Deze balanspost is geprognosticeerd door de verwachte jaarrekening 2022 als uitgangspunt te nemen. Hier zijn de toekomstige vervangingsinvesteringen aan toegevoegd. En de begrote afschrijvingen vanuit de activa administratie zijn hierop in mindering gebracht.

Vlottende activa
Deze balanspost is geprognosticeerd door voor het jaar 2022 de vlottende activa te schatten op basis van de jaarrekening 2022. Onder de vlottende activa hoort ook de post liquide middelen. Deze bevat het positieve effect van alle overige activa en passiva posten.

Eigen vermogen
De balanspost reserves is begroot op basis van de omvang van de reserves per 2022.

Voorzieningen
Deze post is begroot op basis van de begrote dotaties en verwachte bestedingen conform het grootonderhoudsplan. De effecten van het onderhoudsplan zijn hierin meegenomen.

Vaste schulden
De prognose voor de vaste schulden is gebaseerd op de afloop van de geldlening uit de leningenadministratie.

Vlottende schulden
De vlottende schulden zijn gebaseerd op inschatting van de schulden 2022.

6.3.2 Berekening EMU-saldo
In het Verdrag van Maastricht is afgesproken dat het EMU-tekort van een bij de euro aangesloten land maximaal 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) mag bedragen. Het EMU-tekort wordt bepaald door een gezamenlijk tekort van het Rijk, lokale overheden en sociale fondsen. Vanuit het BBV is het verplicht om in de begroting een raming van het eigen EMU-saldo op te nemen. De begroting van het Recreatieschap is opgesteld conform een stel van baten en lasten. Het EMU-saldo gaat niet uit van baten en lasten maar gaat uit van ontvangsten en uitgaven, berekend op transactiebasis en overeenkomstig de voorschriften van het EU-systeem van nationale en regionale rekeningen in de EU.

	Omschrijving (x € 1.000)	**Raming 2024**	**Raming 2025**	**Raming 2026**	**Raming 2027**
1	Exploitatiesaldo **vóór** toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	0	0	0	0
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	385	359	276	260
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	94	94	94	94
4	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	110	665	158	405
Berekend EMU-saldo		**369**	**-212**	**212**	**-51**

Investeringen tellen bijvoorbeeld niet mee in het stelsel van baten en lasten, daarbij wordt uitgegaan van de jaarlijkse kapitaallasten van de investeringen. Investeringen in een bepaald jaar tellen echter wel volledig mee in het EMU-saldo. Bij een sluitende begroting zou het daardoor dus toch kunnen dat er een negatief saldo is . Over het jaar 2025 en 2027 is het EMU-saldo negatief door het hoge investeringsniveau in dat jaar.

6.3.2 Verloopoverzicht voorzieningen

Verloopoverzicht voorzieningen Grootonderhoud Recreatieve Voorzieningen	Ultimo 2024	Ultimo 2025	Ultimo 2026	Ultimo 2027
Storting	94.244	94.244	94.244	94.244
Besteding	73.913	147.883	82.174	140.524
Saldo	**160.652**	**107.013**	**119.083**	**72.803**

Tabel 9 Verloopoverzicht voorzieningen

6.3.4 Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

In onderstaand overzicht zijn de arbeidskosten gerelateerde verplichtingen opgenomen, die jaarlijks een vergelijkbaar volume hebben. De dekking van deze verplichtingen is in de meerjarenraming voorzien.

Bedragen in €	2024
Individueel keuzebudget	196.621

Tabel 10 Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

6.3.5 Investeringen

Hieronder treft een overzicht van de verwachte herinvesteringen:

Herinvesteringen	2024	2025	2026	2027
Bedrag	109.689	665.464	158.383	405.112

Tabel 11 Herinvesteringen

Bijlagen

Gemeentelijke bijdrage 2024 per taakveld

Gemeente	Aantal inw.	0.4	0.5	5.7	3.1	Totaal
	1-1-2023	Overh.	Geldlening / uitzettingen > 1 jr.	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Economische ontwikkeling	Gemeentelijke bijdrage
Almelo	73.945	0	0	370.343	84.992	455.336
Borne	24.527	0	0	122.840	28.191	151.031
Dinkelland	26.743	0	0	133.939	30.738	164.677
Enschede	161.331	0	0	808.004	185.434	993.438
Haaksbergen	24.500	0	0	122.705	28.160	150.865
Hellendoorn	36.253	0	0	181.568	41.669	223.237
Hengelo	82.326	0	0	412.318	94.626	506.944
Hof van Twente	35.460	0	0	177.597	40.758	218.354
Losser	23.362	0	0	117.005	26.852	143.858
Oldenzaal	31.931	0	0	159.922	36.702	196.624
Rijssen / Holten	38.493	0	0	192.787	44.244	237.031
Tubbergen	21.409	0	0	107.224	24.608	131.832
Twenterand	33.876	0	0	169.663	38.937	208.600
Wierden	24.822	0	0	124.318	28.530	152.848
Totaal	**638.978**	**0**	**0**	**3.200.234**	**734.442**	**3.934.676**

Toelichting
Volgens het BBV is het voor verbonden partijen niet toegestaan om de gemeentelijke bijdrage voor overhead op te halen via taakveld overhead (voor zover het geen overhead activiteiten betreft). Dit is uiteengezet in de notitie verbonden partijen van de commissie BBV. Hierdoor verantwoorden wij de bijdragen voor overhead onder de baten bij de directe taakvelden door taakveld overhead extracomptabel te verdelen over het grootste taakveld, openbaar groen en openlucht recreatie.
De rente voor de aangetrokken geldlening wordt niet separaat via taakveld 0.5 opgehaald doch via de omslagrente verantwoord via het taakveld openbaar groen en (openlucht) recreatie.